

Häiriöosaamisen koulutuspolku varhaiskasvatuksesta työelämään

- Jo hyviksi havaittuja toimintatapoja ja uusia avauksia
sekä osaamisen vahvistamista

Ennakointiakatemian työryhmät

Varsinais-Suomi 2025

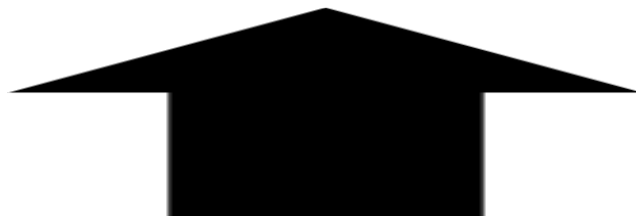
Varsinais-Suomen osaamisen tulevaisuutta ennakoimassa

Turku | Varsinais-Suomen liitto | Turun yliopisto | Kumppanuusfoorumi | Turun ammattikorkeakoulu | Novida | Yrittäjät Varsinais-Suomi | Turun Aikuiskoulutuskeskus | Raseko | Turun kauppakamari
Varsinais-Suomen ELY-keskus | TE-palvelut | Teknologiakampus Turku | Terveyskampus Turku | Salon seudun koulutuskuntayhtymä | Yrityssalo Oy | Ammattiopisto Livia

HÄIRIÖOSAAMINEN 2035

- Jo tehtyjä toimintatapoja ja uusia avauksia sekä osaamisen vahvistamista

Työelämään häiriöosaamista

Erilaiset toimintatavat ja osaamisen vahvistaminen eri koulutusasteilla ja työelämässä

Varhais-
kasvatus ja
perusopetus

Ammatillinen
koulutus ja
lukio

AMK- ja
yliopisto-
koulutus

Vapaa
sivistystyö ja
kolmas sektori

Jatkuva
oppiminen ja
työelämä

Varhaiskasvatus ja perusopetus

Keskeiset nostot toimintatavoista:

- 1 Säännöllisten **häiriötilanteiden harjoitukset**/simulaatioharjoitukset erilaisiin tilanteisiin
- 2 **Leikkien, pelien, roolipelien ja pohdintaharjoitusten** hyödyntäminen häiriöosaamisen vahvistamisessa
 - esim. 'Mitä tekisit jos...' –korttipeli, turvataitoseikkailurastirata
 - Esim. 'Mihin sähköä käytetään?', 'Mitä ottaisit ensimmäiseksi mukaan, jos asunnosta pitäisi nopeasti lähteä?', 'Mitä jos...?'
- 3 **Liikunnalliset toimintatavat** hyvän kunnon ylläpitämiseksi

HÄIRIÖOSAAMINEN-koulutuspolku/ varhaiskasvatus ja perusopetus 2035

Varhaiskasvatus ja perusopetus

Toimintatavat

- **Pohdintaharjoitukset**; esim. 'Mihin sähköä käytetään?', 'Mitä ottaisit ensimmäiseksi mukaan, jos asunnosta pitäisi nopeasti lähteä?', 'Mitä jos...?'
- Säännöllisten **häiriötilanteiden harjoitukset**/simulaatioharjoitukset oppilaitoksissa erilaisiin tilanteisiin, osana kansalaistaitoja.
- **Leikkien, pelien ja roolipelien hyödyntäminen** häiriöosaamisen vahvistamisessa; esim. 'Mitä tekisit, jos...' -korttipeli, turvataitoseikkailurastirata
- Demokratiakasvatus
- Rastitestien käyttö (vahvistaen esim. yllättäviin tilanteisiin reagoimisen ymmärtämistä)
- **Vierailut** eri toimijoiden kohteisiin, esim. tutustuminen pelastuslaitoksen, poliisiin tai Suomen Punaisen Ristin (SPR) toimintaan
- Digitaalisten pelien ja oppimisympäristöjen hyödyntäminen vahvistamaan varautumisen taitoja, esim. 72 tuntia –verkkopeli (pelin tarkoituksena opettaa kotitalouksille varautumisen perusteita)
- Erilaisten **varautumiskampanjoiden ja -projektien** suunnittelu ja toteuttaminen koululla yhdessä oppilaiden kanssa
- Erilaisten persoonallisuuksien ja toimintatapojen huomiointi häiriötilanteissa ja työskentelyn mukauttaminen nämä huomioiden
- Oppilaitoksen **kriisi-/varautumisviestinnän** kehittäminen
- **Liikunnalliset toimintatavat** hyvän kunnon ylläpitämiseksi
- **Vastoinkäymisistä selviytymisen** tukeminen; esim. rohkaiseminen uusien asioiden kokeilemiseen ja virheistä oppimiseen
- Kädentaitojen vahvistaminen (yhteys sinnikkyuden ja kärsivällisyyden vahvistumiseen)
- Koulun/varhaiskasvatuksen ja kodin yhteistyön vahvistaminen, kotikasvatuksen huomioiminen osana varhaiskasvatuksen toimintaa

Työelämään
**häiriö-
osaamista**

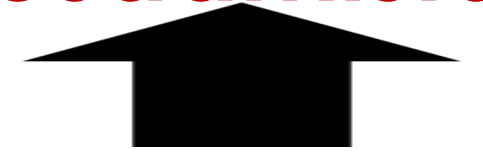

HÄIRIÖOSAAMISEN koulutuspolku/ toinen aste 2035

Ammatillinen koulutus ja lukio

Keskeiset nostot toimintatavoista:

Työelämään
T&K / TKI
-osaamista

1

Säännöllisen, suunnitelmallisen ja systemaattisen varautumisen toimintatavan toteuttaminen ja jatkuva parantaminen

- Miten ennakoidaan paremmin? Miten tehdään asiat vielä paremmin?
- Keskeisen verkoston kokoaminen, keskustelua ja kokemusten jakoa koulutuksen järjestäjien kanssa; esim. Mitä jo tehty varautumisen osalta?
- Opiskelijoiden mukaan ottaminen varautumissuunniteluun

2

Oppilaitoksen oman roolin selvittäminen mahdollisten häiriötilanteiden varalta laajemmassa mittakaavassa/kuntatalolla

- Esim. vesijakeluhäiriöiden osalta tuoko kunta oppilaitosten pihoille tankit, joista saa vettä, missä koulussa on soppatykkeitä jne.

3

Ennalta ehkäisevän toiminnan tärkeyden huomioiminen

- Esim. hiljaisten opiskelijoiden huomiointi; Yhteisöpedagogit keräävät hiljaisista opiskelijoista ryhmän ja keksivät toimintaa (esim. teatterireissut)

4

Toiminnallisten tapojen toteuttaminen varautumisen kehittämiseksi

- Opiskelijoille turvallisuuskävelyt oppilaitoksessa (esim. mitä missäkin on)
- Opettajan työhuoneen järjestyksen huomioiminen; esim. hankalaan oppilaan kanssa keskustellessa, opettajan tuoli oven vieressä
- Ensiaputaidot

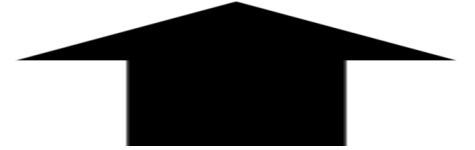
HÄIRIÖOSAAMINEN-koulutuspolku/ toinen aste 2035

Ammatillinen koulutus ja lukio

Toimintatavat

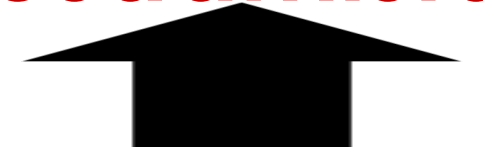
- **Varautumisosaamisen vahvistaminen** ja tähän liittyen se, miten toimitaan, kun varautuminen ei toimi; Erilaiset varautumistoimenpiteet erilaisiin tilanteisiin (esim. kyberhyökkäykset, sähkökatkokset, materiaalipula) ja erilaisten varavaihtoehtojen tarkastelu ja suunnittelu. Simulaatioharjoitukset varautumisosaamisen kehittämiseksi (esim. kyberhäiriö koulun järjestelmissä, tai logistiikassa kuljetusketjun häiriötilanteessa reittien uudelleenjärjestelyn ja viestinnän harjoittelu) ja erilaiset roolipelit.
- Tulevaisuuden osaamistarpeen aktiivinen **ennakointi**; millaista osaamista tarvitaan esim. kriittisissä tehtävissä
- Opiskelijoiden osallistuminen oppilaitoksen **turvallisuussuunnitelman ja -toiminnan harjoitteluun** ja sen kehittämiseen, esim. viestinnän, kokoontumisten ja ensiavun harjoittelua
- **Henkilökunnan koulutus** häiriö- ja äkillisiin tilanteisiin varautumiseen
- **T&K -työn** kehittäminen ja hankkeiden hakeminen ja toteuttaminen, esim. hybridiratkaisut, sähkö-omavaraisuuden vahvistaminen
- **Vierailut** eri toimijoiden kohteisiin, esim. tutustuminen pelastuslaitoksen, poliisin, Suomen Punaisen Ristin (SPR) toimintaan
- **Asiantuntijaluentojen** hyödyntäminen eri toimiajatahoilta, kuten pelastuslaitokselta, poliisilta tai Suomen Punaiselta Ristiltä (SPR), jolloin myös mahdollisuus keskustella kyseisten ammattilaisten kanssa
- **Digitaalisten pelien ja oppimisympäristöjen** hyödyntäminen vahvistamaan varautumisen taitoja, esim. 72 tuntia –verkkopeli (pelin tarkoituksena opettaa kotitalouksille varautumisen perusteita)
- Oppilaitoksen **kriisi-/varautumisviestinnän** kehittäminen
- Liikunnalliset toimintatavat hyvän kunnon ylläpitämiseksi

Työelämään
häiriö-
osaamista

AMK- ja yliopistokoulutus

Työelämään
T&K / TKI
-osaamista

Keskeiset nostot toimintatavoista:

1

Tehokas **verkostoituminen** häiriöasioissa

- Projektien lisääminen Huoltovarmuuskeskuksen kanssa, ja AMK:n ja yliopistojen turvallisuuspäälliköt mukaan näihin häiriöasioihin liittyviin keskusteluihin
- Työsuojelurakenne mukaan

2

Häiriöosaamisen **hankkeiden opinnollistaminen**

- Turun AMK:ssa ja yliopistossa tutkitaan hybridiuhkia hankkeissa —> Hankkeiden opinnollistaminen liikkeelle

3

Avoimuuden varmistaminen häiriöiden maailmassa korkeakoulujen tehtävänä

- Tasapainoilu korkeakoulujen avoimuuden periaatteen ja häiriöriskeiltä suojautumisen välillä
- Kehittyvä tekoäly ja sen riskien tunnistaminen häiriötarkoituksissa

4

Jälleenrakennusosaamisen huomiointi häiriöosaamisen osana

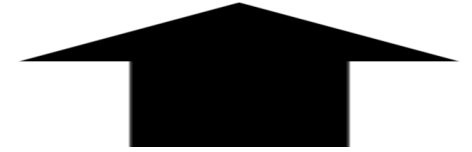
HÄIRIÖOSAAMINEN-koulutuspolku/ korkeakoulutus 2035

AMK- ja yliopistokoulutus

Toimintatavat

- **Erillisten järjestelmien** käyttöönottoaminen (esim. pääsykokeet)
- Säännöllisten **häiriötilanteiden harjoitusten** toteuttaminen varautumisena erilaisiin häiriötilanteisiin ja ensiapukoulutuksiin osallistumisen vahvistaminen
- Henkilökunnan koulutus häiriö- ja äkillisiin tilanteisiin varautumiseen
- **Yhteistyö** kriisitilanteissa varautumiseen ja siitä selviytymiseen, esim. kolmannen sektorin kanssa
- **Turvallisuuspäällikön** (sekä IT- ettäyleisturvallisuuspäällikkö) **rekrytointi**, työtehtävän ja sen sisällön ajantasaisuus (turvallisuusohjeet tiedekunnittain ja yksiköittäin)
- Kriisitilanteisiin **varautumisen suunnitelmat** (esim. oppilaitoksen keittiöt, ruokahuollon järjestäminen, liikuntasalit) ja varautumistoimikunnat
- Kyberturvallisuushäiriöihin varautuminen
- Oppilaitoksen kriisi-/varautumisviestinnän kehittäminen
- **Asiantuntijaluentojen** hyödyntäminen eri toimiajatahoilta, kuten pelastuslaitokselta, poliisilta tai Suomen Punaiselta Ristiltä (SPR), jolloin myös mahdollisuus keskustella kyseisten ammattilaisten kanssa
- **Yritysasiantuntijaluennot** siitä, miten yrityksissä toimitaan eri häiriötilanteissa
- Arkkitehtikoulutus; monikäyttörakentamisen suunnitteleminen (rakennusten tai alueiden suunnittelun toteutus siten, että niitä voidaan käyttää useisiin eri tarkoituksiin, kuten esim. oppilaitoksesta sairaalatila)
- Työelämässä toimimisen vapaavalintainen opintojakso (mm. omasta työturvallisuudesta huolehtiminen)
- Liikunnalliset toimintatavat hyvän kunnon ylläpitämiseksi
- **Etä- ja hybridityöntekijöille omat toimintamallit** häiriötilanteisiin varautumiseen (mm. puhelimeen turvallisuusappi, viestintäjärjestelmät)

Työelämään
**häiriö-
osaamista**

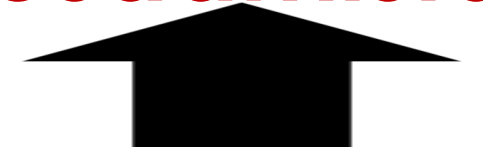

HÄIRIÖOSAAMISEN koulutuspolku/ vapaa sivistystyö ja kolmas sektori 2035

Vapaa sivistystyö ja kolmas sektori

Keskeiset nostot toimintatavoista:

Työelämään
T&K / TKI
-osaamista

1

Häiriöosaamisen kurssien, työpajojen ja tilaisuuksien järjestäminen

- Esim. häiriötilanteissa 'Mistä saan tietoa ja apua, keneen olen yhteydessä, miten toimin?'
- Kursseilla ja työpajoissa voidaan opettaa esim. kriisiviestintää, digiturvaa ja kyberturvallisuutta, ensiaputaitoja, yhteiskunnallista vaikuttamista ja osallistumista
- Matalan kynnyksen tilaisuuksien järjestäminen, jossa opetetaan häiriöosaamista käytännönläheisesti

2

Yhteistyö oppilaitosten kanssa erilaisten häiriö- ja varautumiskoulutusten ja -tilaisuuksien järjestämisessä

HÄIRIÖOSAAMINEN-koulutuspolku / vapaa sivistystyö ja kolmas sektori 2035

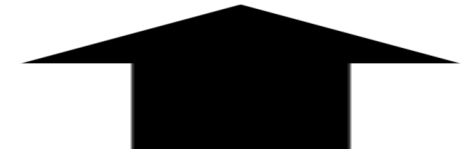
Vapaa sivistystyö ja kolmas sektori

(esim. järjestöt ja yhdistykset)

Toimintatavat

- Liikuntamahdollisuuksien tarjoaminen kansalaisten hyvän kunnon ylläpitämiseksi
- **Työkykykuntoisuuden** vahvistaminen
- **Häiriöosaamisen kurssien, työpajojen ja tilaisuuksien järjestäminen**; esim. häiriötilanteissa 'Mistä saan tietoa ja apua, keneen olen yhteydessä, miten toimin?', matalan kynnyksen tilaisuuksien järjestäminen, joissa opetetaan häiriöosaamista käytännönläheisesti
- **Yhteistyö** oppilaitosten kanssa erilaisten häiriö- ja varautumiskoulutusten ja -tilaisuuksien järjestämisessä

Työelämään
**häiriö-
osaamista**

HÄIRIÖOSAAMISEN koulutuspolku/ jatkuva oppiminen ja työelämä 2035

Jatkuva oppiminen ja työelämä

Keskeiset nostot toimintatavoista:

1

Muunkielisten aikuisten **häiriöosaamisen ja turvallisuuden koulutukset** (jatkuvan oppimisen koulutuksina)

- Suomalaisen turvallisuuskulttuurin tunteminen, termit, oman häiriöosaamisen vahvistaminen. Muunkieliset aikuiset eivät ole käyneet (koko) suomalaista koulutuspolkua, joten tiedoissa/taidoissa voi olla puutteita.

2

Tieto yritysten/henkilöstön **osaamiskapeikoista** tai osaamispuutteista; Esim. mitä ei ole opittu aiemmin eri kouluasteilla

- Yrityksissä henkilökunnalle tarjottavat lyhytkurssit, pelit ja tietoisuus liittyen työelämän eri häiriötilanteisiin ja huomattuihin heikkouksiin

3

Yksin-, mikro- ja pienyrittäjien osaamisen kehittäminen

- lyhyt- tai täsmäkoulutukset, mikrotutkinnot (esim. tietoturva)

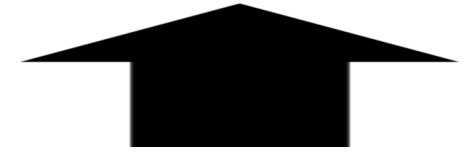
HÄIRIÖOSAAMINEN-koulutuspolku / jatkuva oppiminen ja työelämä 2035

Jatkuva oppiminen ja työelämä

Toimintatavat

- Uuden työntekijän **perehdytys** työturvallisuustoimintaan ja varautumiseen, eri kielillä organisaation henkilöstön mukaan
- Turvallisuuskulttuurin huomioiminen monikulttuurisissa työyhteisöissä
- **Koulutukset työnantajille** henkilökunnan häiriö- ja varautumisoosaamisen vahvistamisen merkityksestä; Miksi hyvä pitää huolta henkilökunnan häiriö- ja varautumisoosaamisen valmiuksista?
- **Yrityksissä henkilökunnille tarjottavat lyhytkurssit, pelit (esim. liittyen huijauksiin) ja tietoiskut** liittyen työelämän eri häiriötilanteisiin ja huomattuihin heikkouksiin ja näin henkilökunnan häiriöosaamisen ja -valmiuksien kehittämiseen; esim. säännöllisin väliajoin lyhyet infot 'pompsahtavat' tietokoneelle.
- Liikuntamahdollisuudet yritysten henkilökunnille hyvän kunnon ylläpitämiseksi
- Työkykykuntoisuuden vahvistaminen

Työelämään
**häiriö-
osaamista**

Yksilöllisten osaamisten vahvistaminen läpi häiriöosaamisen koulutuspolun

- Perustaitojen vahvistaminen, esim. luku-, kirjoitus- ja laskutaito
- Vuorovaikutus- ja yhteydenpitotaitojen kehittäminen
- Yhteistyötaitojen vahvistaminen sekä avunantovalmiuksien ja avunantovalmiuden merkityksen ymmärryksen lisääminen
- Päätöksentekokyvyn (mm. hallitustyöskentelyn taidot) vahvistaminen
- Resilienssikyvyn, vastoinikäymisten sietämisen, sinnikkyyden ja kärsivällisyyden vahvistaminen sekä ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen. Epävarmuuden sietokyvyn vahvistaminen (myös esim. hyväksymällä sen, että asiat eivät aina ole selkeitä)
- Perusymmärrys kriiseistä, poikkeusoloista ja häiriötilanteista sekä niiden vaikutuksista ja niihin varautumisesta
- Kriisinhallinnan ja riskinhallinnan osaamisen ja näiden ymmärryksen lisääminen (esim. uudet opintojaksot ja koulutukset, harjoitukset), henkisen kriisin kestävyys vahvistaminen, yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden ymmärryksen lisääminen
- Kyberturvallisuuden ja tietohallintataitojen osaamisen vahvistaminen koko henkilökunnalle ja opiskelijoille
- Erätaitojen ja partiolaistaitojen vahvistaminen arjessa selviämiseen poikkeustilanteissa
- Ennakointitaitojen ja ennakointikyvykkyyden (kyky tunnistaa erilaisia tulevaisuuksia ja huomioida ne nykyhetken toimia suunniteltaessa) lisääminen, ympäristön havainnointitaidot
- Monikulttuurillisen ymmärryksen ja yhteisöllisyyden vahvistaminen
- Varautumisoosaamisen vahvistaminen ja tähän liittyen se, miten toimitaan, kun varautuminen ei toimi; Erilaiset varautumistoimenpiteet erilaisiin tilanteisiin (esim. kyberhyökkäykset, sähkökatkokset, materiaalipula) ja erilaisten varavaihtoehtojen tarkastelu ja suunnittelu. Simulaatioharjoitukset varautumisoosaamisen kehittämiseksi (esim. kyberhäiriö koulun järjestelmissä, tai logistiikassa kuljetusketjun häiriötilanteessa reittien uudelleenjärjestelyn ja viestinnän harjoittelu) ja erilaiset roolipelit.
- Henkilökohtaisen varautumisoosaamisen vahvistaminen ja varautumisen merkityksen ymmärryksen lisääminen (varautumistarvikkeet, kotivara, omavaraisuus, organisaation varautuminen)
- Varasuunnitelmien tekemisen taidon kehittäminen ja niiden merkityksen ymmärryksen vahvistaminen
- 'Ammattisivistyksen' lisääminen siitä, miten aiemmin toimittu häiriötilanteissa
- Energiakäyttöjärjestelmien (esim. aurinko- ja tuulivoima) osaamisen lisääminen
- Medialukutaidon (esim. huijausten tunnistaminen) ja informaatiovaikuttamisen osaamisen lisääminen
- Tietoturvaosaamisen (kyberosaaminen) lisääminen; peruskoulutus digikasvatukseen digilaitteiden käytöstä turvallisesti. Ikäluokat huomioiden, valmiudet työelämään/kyberosaaminen
- Ensiaputaitojen lisääminen
- Tilanteiden ymmärtämisen ja hallintataidon vahvistaminen (selkeiden tilanteiden tarve)
- Liikunnan ja hyvinvoinnin merkityksen ymmärryksen lisääminen, 'liikuntasivistys'
- Luki- ja matemaattisten valmiuksien sekä muunkielisten lukutaidon tunnistaminen
- Ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen ja siten esim. yllättävien tilanteiden käsittelemisen taitojen vahvistaminen

Häiriöosaamisen osaajan osaamisprofiili 2035

Yleiskuvaus

Geneeriset taidot

- Medialukutaito
- Mis- ja disinformaation tunnistamistaidot
- Tieto- ja viestintäteknologinen (TVT-) osaaminen, digitaaliset taidot
- Tietoturvaosaaminen
- Tiedonhallintaidot
- Ongelmanratkaisutaidot
- Varautumistaidot (esim. kyberhyökkäykset, sähkökatkokset), henkilökohtaiset varautumisen taidot ja varautumisen merkityksen ymmärrys
- Epävarmuuden ja vastoin käymisten sietokyky
- Henkinen kriisinkestävyys
- Sinnikkyys
- Sopeutumiskyky ja resilienssi
- Kärsivällisyys
- Vuorovaikutus-, viestintä- ja yhteistyötaidot
- Monikulttuurillisuustaidot
- Ennakointitaidot ja -kyvykkyys
- Turvallisuus- ja työturvallisuusosaaminen
- Päätöksentekokyky
- Kädentaidot
- Partiolais- ja erätaidot
- Sääntöjen noudattamisen taito
- Liikunnan ja hyvinvoinnin merkityksen ymmärrys, 'liikuntasivistys'
- Systeemiajattelu ja kompleksisuudenhallinta

Erityistaidot

- Kriisi- ja riskinhallintaosaaminen
- Kyberturvallisuusosaaminen
- Varasuunnitelmien tekemisen taidot
- Avunantovalmiudet ja niiden merkityksen ymmärrys
- Psykologinen kriisinkestävyys ja johtaminen poikkeusoloissa
- Ensiaputaidot
- Tilanteiden ymmärrys- ja hallintataidot
- 'Ammattisivistys' aiemmista häiriötilanteisiin liittyvistä toimintatavoista
- Energiankäyttäjärjestelmien osaaminen (esim. aurinko- ja tuulivoima)
- T&K/TKI-osaaminen
- Kriisi- ja varautumisviestintätaidot
- Kyky ottaa vastuuta yhteisön hyvinvoinnista
- Alakohtaiset erityistaidot

Kvalifikaatiot

- Ensiapupätevyys
- Turvallisuuskortit
- Pätevyudet ja ajokortit
- Erikoisosaamiset (esim. erityistuntemus jostakin alueesta)